

Sygn. akt VII U 1552/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan- Karasińska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 października 2019 r. w Warszawie

sprawy A. Ł., (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania A. Ł. (pracownika) i (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. (płatnika składek)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 5 października 2018 r. znak: (...)

oddala odwołania.

UZASADNIENIE

A. Ł. w dniu 15 listopada 2018 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 5 października 2018 r. znak: (...) wnosząc o jej zmianę poprzez przyjęcie, że jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. od dnia 1 marca 2018 r. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że wraz z rozwojem działu księgowego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz wobec coraz większego zapotrzebowania na usługi księgowe odwołująca została zatrudniona w spółce na stanowisku głównej księgowej, jednocześnie wykonując funkcję członka zarządu tej spółki. Jako członek zarządu była podległa spółce – zgromadzeniu wspólników, jego uchwałom oraz przepisom k.s.h. Z początkiem roku 2018 spółka ustaliła, że A. Ł. zostanie odwołana z funkcji członka zarządu spółki. Ubezpieczona miała pozostać wówczas wyłącznie główną księgową i świadczyć usługi w ramach (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz innych podmiotów. W wyniku odwołania jej ze stanowiska członka zarządu z dniem 1 maja 2018 r., ubezpieczona stała się podległa nowemu prezesowi spółki K. K. (1). W niedługim czasie po zatrudnieniu odwołująca dowiedziała się, że jest w ciąży. W tym czasie gdy ubezpieczona nie mogła świadczyć pracy z powodu kłopotów zdrowotnych spółka podejmowała próby znalezienia pracownika na jej stanowisko, co okazało się bardzo trudne. Zatrudniono M. K. w celu wsparcia spółki, część obowiązków ubezpieczonej przejął prezes spółki. (odwołanie z dnia 15 listopada 2018 r., k. 3 - 4 a.s.).

W dniu 28 listopada 2018 r. pełnomocnik płatnika składek - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. również złożył od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 5 października 2018 r. znak: (...) wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że A. Ł. polega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym,

chorobowemu i wypadkowemu począwszy od dnia 1 marca 2018 r. z tytułu umowy o pracę zawartej z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. Pełnomocnik płatnika składek zarzucił skarżonej decyzji naruszenie art. 68 ust. 1 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz błąd w ustaleniach faktycznych polegający na bezzasadnym przyjęciu, że A. Ł. nie świadczyła pracy w realny sposób jako pracownik na rzecz płatnika składek, naruszenie art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez bezzasadne przyjęcie, że umowa o pracę zawarta z ubezpieczoną jest nieważna, jako sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, naruszenie art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. oraz błąd w ustaleniach faktycznych poprzez bezzasadne przyjęcie, że oświadczenia woli w sprawie nawiązania stosunku pracy zostały złożone przez płatnika składek i ubezpieczoną dla pozorów. W uzasadnieniu odwołania pełnomocnik płatnika składek odniósł się szerzej do poszczególnych zarzutów. (odwołanie z dnia 28 listopada 2018 r., k. 2 - 5 sygn. akt VII U 1553/18).

Zarządzeniem z dnia 2 stycznia 2019 r. Sąd na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawę o sygn. akt VII U 1553/18 ze sprawą o sygn. akt VII U 1552/18 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia. (zarządzenie z dnia 2 stycznia 2019 r., k. 20 sygn. akt VII U 1553/18).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 17 grudnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swe stanowisko organ rentowy wskazał, że A. Ł. została zgłoszona przez płatnika składek (...) Sp. z o.o. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 28 marca 2018 r. na stanowisku główny księgowy z wynagrodzeniem w kwocie 6.000,00 zł. Od dnia 10 kwietnia 2018 r. do dnia 23 kwietnia 2018 r., od dnia 8 maja 2018 r. do dnia 22 maja 2018 r. oraz od 5 dnia czerwca 2018 r. ubezpieczona stała się niezdolna do pracy, a niezdolność przypada na okres ciąży. Z wyjaśnień złożonych przez płatnika składek wynika, że A. Ł. posiadała samodzielne stanowisko, nadzór formalny sprawował K. K. (1) - prezes zarządu, który pełni tę funkcję od dnia 6 czerwca 2018 r., tj. po powstaniu niezdolności do pracy u ubezpieczonej. Na miejsce ubezpieczonej nie została zatrudniona nowa osoba. Część obowiązków przejęła M. K., zatrudniona na podstawie umowy zlecenia oraz kancelaria prawna. Z rejestru KRS wynika, że (...) Sp. z o.o. została zarejestrowana 16 stycznia 2014 r. Od początku działalności współnikami spółki są A. i K. Ł.. A. Ł. posiada 700 udziałów spółki, natomiast K. Ł. posiada 100 udziałów spółki. Z analizy zapisów na koncie odwołującej wynika, że w okresie od 1 dnia listopada 2017 r. do dnia 28 lutego 2018 r., że nie posiadała żadnego tytułu do ubezpieczeń. Zdaniem organu rentowego umowa z dnia 1 września 2014 r. dowodzi, że A. Ł. prowadziła usługi księgowe w Spółce (...) już od 2014 r. i za ten okres nie została zgłoszona do ubezpieczeń. W ocenie organu rentowego ubezpieczona świadczyła usługi księgowe w (...) Sp. z o.o. w ramach sprawowanego mandatu w tej spółce. W związku z powyższym organ rentowy decyzją z dnia 5 października 2018 r. stwierdził, że A. Ł. jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 1 marca 2018 r. Ponadto organ rentowy zaznaczył, że odwołująca posiada 700 z 800 udziałów spółki i jest to, w ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, analogiczna sytuacja w której mamy do czynienia z „udziałowcem iluzorycznym”. (odpowiedź na odwołanie, k. 20 - 22 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. została założona w dniu 16 stycznia 2014 r. przez A. Ł. i K. Ł.. A. Ł. posiada 700 udziałów spółki, natomiast K. Ł. posiada 100 udziałów spółki. K. Ł. nigdy nie był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. (odpis KRS, k. 15 – 18 a.s., zeznania A. Ł., k. 90 a.s.).

Spółka zajmuje się usługami budowlano instalacyjnymi, sporadycznie transportem oraz działalnością związaną z obsługą księgową oraz rachunkową i podatkową w szczególności: prowadzeniem i przechowywaniem dokumentacji podatkowej, sporządzaniem deklaracji podatkowych w zakresie podatku dochodowego i podatku VAT, raportów i zgłoszeń oraz innych dokumentów ubezpieczeniowych do ZUS, sporządzaniem indywidualnego rocznego zeznania podatkowego, wysyłką wymaganych deklaracji PIT i VAT do właściwych urzędów, wysyłką wymaganych deklaracji ZUS do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, sporządzaniem list płac. (listy płac za miesiąc marzec 2018 r. i kwiecień

2018 r. – nieponumerowane karty akt organu rentowego, umowa zlecenia z dnia 1 września 2014 r. zawarta z P. F. - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

A. Ł. posiada uprawnienia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Ubezpieczona była zatrudniona od 12 maja 2008 r. do 31 października 2017 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. na stanowisku księgowej. (certyfikat księgowy z dnia 15 listopada 2010 r., nieponumerowane karty akt organu rentowego, kopia świadectwa pracy z dnia 31 października 2017 r., k. 106 a.s.).

Od chwili założenia spółki i wyboru do zarządu tej spółki, ubezpieczona nieodpłatnie wykonywała różne czynności związane z jej funkcjonowaniem, między innymi podpisywała kontrakty, analizowała kontrakty instalacyjno - budowlane, popisywała umowy współpracy z kontrahentami i zajmowała się również księgowością. (zeznania świadka M. K., k. 85 – 88 a.s., umowa zlecenia z dnia 1 września 2014 r. zawarta z P. F. - nieponumerowane karty akt organu rentowego, zeznania A. Ł., k. 90 a.s.).

Spółka w celu wykonywania obsługi księgowej kontrahentów od 2015 r. współpracuje na podstawie umowy zlecenie z M. K. jako główną księgową. (zeznania świadka M. K., k. 85 – 88 a.s., rachunki do umów zlecenia, k. 106 a.s.).

Z końcem roku 2017 w spółce zwiększyła się ilość klientów o dodatkowe firmy (...), (...) Sp. z o.o., E., B. oraz przejęte zostały obowiązki ich kadrowe, z początkiem 2018 r. zwiększyła się ilość pracy dodatkowo w związku z wejściem w życie nowych przepisów dotyczących (...) oraz wprowadzeniem jednolitego pliku kontrolnego wprowadzonego w celu uszczelnienia wydatków obowiązujących wszystkie firmy oraz w związku ze zmianą przepisów kodeksu pracy. Dodatkowo na początku roku sporządzano sprawozdania finansowe osób prawnych. (zeznania świadka M. K., k. 85 – 88 a.s., zeznania A. Ł., k. 90 a.s., wyciągi bakowe z rachunku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. za okres od 1 marca 2018 r., do 31 sierpnia 2018 r. -nieponumerowane karty akt organu rentowego).

W 2017 r. przychód (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. wyniósł -614 511,66 zł, koszty uzyskania przychodu – 359 719,59 zł, zaś dochód – 254 792,07 zł. (zeznanie CIT-8 za rok 2017, k.54 a.s.).

Płatnik składek na początku 2018 roku podjął decyzję o zatrudnieniu A. Ł. na stanowisku głównej księgowej, umowa o pracę została podpisana przez pełnomocnika (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. i A. Ł. w dniu 5 lutego 2018 r. Ubezpieczona została zatrudniona na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony od dnia 1 marca 2018 r. w wymiarze pełnego etatu na stanowisku głównego księgowego za wynagrodzeniem w wysokości 6 000 zł miesięcznie. Odwołująca w dniach od 28 lutego 2018 r. do 1 marca 2018 r. odbyła wstępne szkolenie BHP oraz posiadała orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pracy na stanowisku członka zarządu – głównego księgowego. (kopia umowy o pracę z dnia 5 lutego 2018 r. - nieponumerowane karty akt organu rentowego, kopia orzeczenia lekarskiego z dnia 28 lutego 2018 r.- nieponumerowane karty akt organu rentowego, kopia karty szkolenia wstępnego w dziedzinie BHP - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Do zakresu obowiązków odwołującej na stanowisku głównej księgowej miało należeć między innymi: prowadzenie ewidencji księgowej operacji dokonywanych przez spółkę i klientów spółki zgodnie z obowiązującymi przepisami, prowadzenie ewidencji i rozliczeń zobowiązań podatkowych oraz ZUS, prowadzenie rozliczeń z kontrahentami, sporządzanie wymaganych sprawozdań finansowych, statystycznych, deklaracji, planowanie finansowe, plany roczne, kwartalne, miesięczne i kontrola ich realizacji, sporządzanie okresowych informacji finansowych, planowanie i bieżący nadzór nad ponoszonymi kosztami działalności spółki, realizacja polityki finansowej i zarządzanie finansami spółki, planowanie i podejmowanie działań zmierzających do racjonalizacji kosztów działalności spółki, wypełnianie obowiązków podatkowych, prowadzenie dokumentacji kadrowej, sporządzanie list płac, przygotowywanie wypłat, dokonywanie rozliczeń ZUS z tytułu składek oraz sporządzanie i wysyłka wymaganych deklaracji, przygotowywanie kontraktów, zleceń, protokołów, opiniowanie umów, przygotowywanie procedur, wzorów dokumentów związanych z (...) oraz nadzór nad ich realizacją, obsługa klientów i kontrahentów spółki. (zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Płatnik składek zgłosił A. Ł. od dnia 1 marca 2018 r. do ubezpieczeń społecznych w dniu 7 marca 2018 r. (zgłoszenie do ubezpieczeń, k. 106 a.s.).

A. Ł. w dniu 31 marca 2018 r. sporządziła sprawozdanie finansowe, bilans na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz rachunek zysków i strat za okres od 6 lutego do 31 grudnia 2017 r. dla spółki (...) Sp. z o.o. (sprawozdania finansowe (...) Sp. z o.o. za okres od 6 lutego 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Płatnik składek współpracował między innymi z firmą Klub (...), w ramach współpracy A. Ł. sporządziła dla tego kontrahenta listy płac w miesiącach marzec 2018 r. oraz kwiecień 2018 r. (kopia list płac za marze i kwiecień 2018 r. nieponumerowane karty akt organu rentowego, zeznania świadka M. O., k. 88 – 89 a.s.).

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. wypłaciła ubezpieczonej wynagrodzenie przelewem na rachunek bankowy. Wyniosło ono po 4 252,43 zł za miesiąc kwiecień 2018 r., 4 252,43 zł za maj 2018 r., 1 186,38 zł za czerwiec 2018 r. (wyciągi (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Ubezpieczona w dniu 15 marca 2018 r. odbyła wizytę lekarską, w trakcie której lekarz potwierdził, że jest w ciąży i wyznaczył termin porodu na dzień 18 października 2018 r., A. Ł. urodziła dziecko w dniu 19 września 2018 r., tj. 35 tygodniu ciąży, było to jej drugie dziecko. (zeznania A. Ł., k. 90 a.s., karta przebiegu ciąży, k. 83 a.s., karta informacyjna pobytu w szpitalu z dnia 24 września 2018 r., k. 106 a.s.).

A. Ł. swe obowiązki służbowe wykonywała w biurze siedziby spółki między godziną 8:00 a 16:00. Spółka nie prowadziła ewidencji jej czasu pracy. Ubezpieczona nie miała przełożonego, który wydawałby jej polecenia i kierował jej pracą, podlegała służbowo pod zarząd spółki. Nie było też takiej sytuacji, żeby ktoś nadzorował jej pracę. W owym czasie ubezpieczona była też współnikiem w spółce, a ponadto pełniła funkcję prezesa zarządu spółki do dnia 2 lutego 2018 r., a następnie funkcję wiceprezesa do końca kwietnia 2018 r. (zeznania A. Ł., k. 92 a.s., odpis KRS, k. 15 – 18 a.s., zeznania świadka M. K., k. 85 – 88 a.s., zeznania świadka M. O., k. 88 – 89 a.s., uchwała nr 1/02/2018 r. z dnia 2 lutego 2018 r./ Zgromadzenia Wspólników (...) Sp. z o.o. w przedmiocie odwołania członka zarządu spółki, k. 106 a.s.).

W dniu 1 maja 2018 r. K. K. (2) został prezesem zarządu spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. K. K. (2) nie pełnił funkcji prezesa zarządu spółki od początku swojej kadencji, był wdrażany w zakres obowiązków przez odwołującą do momentu kiedy A. Ł. stała się niezdolna do pracy od dnia 5 czerwca 2018 r. (zeznania A. Ł., k. 92 a.s., odpis KRS, k. 15 – 18 a.s., uchwała nr 2/04/2018 z dnia 24 kwietnia 2018 r., k. 106 a.s.).

Odwołująca od dnia 10 kwietnia 2018 r. do dnia 23 kwietnia 2018 r., od dnia 8 maja 2018 r. do dnia 22 maja 2018 r. oraz od 5 dnia czerwca 2018 r. była niezdolna do pracy, a niezdolność przypadała na okres ciąży. (zawiadomienie o wszczęciu postępowania - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Poza A. Ł. spółka zatrudniała na podstawie umowy zlecenie na stanowisku księgowej M. K., z którą kontynuowała współpracę od 2015 r. Obowiązki ubezpieczonej, podczas jej nieobecności, przejęła M. K., której ilość godzin pracy w czasie nieobecności w pracy A. Ł. zwiększyła się o około 50 %, gdyż powierzono jej nadzór nad innymi księgowymi, dodatkowo spółka zatrudniła na podstawie umowy zlecenie M. P. na stanowisku administracyjnym oraz T. R.. (zeznania świadka M. K., k. 85 – 88 a.s., zeznania A. Ł., k. 90-92 a.s., rachunki do umów zlecenia M. K., k. 106 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. pismem z dnia 8 sierpnia 2018 r. zawiadomił (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz A. Ł. o wszczęciu postępowania w przedmiocie prawidłowości zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i podstaw wymiaru składek na te ubezpieczenia A. Ł.. Po przeprowadzeniu postępowania Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał w dniu 5 października 2018 r. decyzję znak: (...)w której stwierdził, że A. Ł. jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 marca 2018 r. (zawiadomienia o wszczęciu postępowania - nieponumerowane karty akt organu rentowego, decyzja ZUS z dnia 5 października 2018 r. - nieponumerowane karty akt organu rentowego).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów z dokumentów, zeznań świadków oraz przesłuchania ubezpieczonej.

Zeznaniom świadków M. K. i M. O. Sąd dał wiarę, mając na względzie stosunek świadków do stron postępowania, treść ich zeznań oraz postawę w trakcie ich składania. Świadkowie odpowiadali na pytania Sądu i pełnomocników stron w sposób naturalny i spontaniczny, a wskazywane przez nich fakty w większości zostały potwierdzone przez pozostały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy.

Odnosząc się do zeznań ubezpieczonej, Sąd dał im wiarę w przeważającej mierze, z wyjątkiem jej twierdzeń związanych z okresem kiedy przestała pełnić funkcję członka zarządu, gdyż w tym zakresie ubezpieczona kilkakrotnie zmieniała swoje zeznania raz zeznając, że pełniła funkcję wiceprezesa do końca marca 2018 r., innym razem twierdziła, że trwało to do końca kwietnia 2018 r. lub do 5 czerwca 2018 r. W tym zakresie Sąd oparł się na uchwale zgromadzenia wspólników spółki w przedmiocie odwołania członków zarządu spółki.

Sąd oddalił wnioski organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i wyceny przedsiębiorstw oraz biegłego z zakresu ginekologii i położnictwa (k. 118 a.s.) W ocenie Sądu przeprowadzenie tych dowodów nie było konieczne do rozstrzygnięcia sprawy, której przedmiot skupiał się na kwestii podlegania przez odwołującą ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w spółce (...) Sp. z o.o. Sytuacja finansowa firmy odwołującej stanowiła przy tym okoliczność poboczną, nadto Sąd poczynił w tym zakresie ustalenia w oparciu o dostępny materiał dowodowy w postaci faktur, rozliczeń oraz, uzupełniająco, zeznań odwołującej. Podobnie Sąd ocenił jako bezzasadny wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ginekologii i położnictwa. Sąd miał na uwadze, że okoliczność ta również nie była kluczowa w ustaleniu kwestii podlegania przez odwołującą ubezpieczeniom społecznym. Przeprowadzenie zawnioskowanego dowodu było całkowicie niecelowe i powodowałoby zwłokę w postępowaniu.

W tych okolicznościach Sąd uznał zebrany materiał dowodowy za wystarczający dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 5 października 2018 r. znak: (...) były niezasadne i jako takie podlegały oddaleniu.

W rozpatrywanej spór dotyczył tego, czy zgodnie ze stanowiskiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczona oraz płatnik składek zawarli umowę o pracę o charakterze pozornym, jedynie w celu uzyskania przez ubezpieczoną świadczeń pieniężnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czy też była ona faktycznie realizowana, co z kolei wiąże się nierozzerwanie z podleganiem ubezpieczeniom.

Rozstrzygnięcie powyższej kwestii wymagało nie tylko dokonania szczegółowych ustaleń faktycznych, ale również wykładni przepisów ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2019r. poz. 300), zwanej dalej ustawą systemową. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Stosownie do treści definicji zawartej w art. 2 k.p. pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony

pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju,

na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p. Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się bowiem do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika

za wynagrodzeniem (art. 22 § 1 k.p.). W ujęciu art. 22 § 1 k.p. stosunek pracy to relacja prawna łącząca pracodawcę i pracownika, na której treść składają się wzajemne prawa

i obowiązki. Zgodnie z treścią powołanego przepisu zasadniczym elementem konstrukcyjnym stosunku pracy jest zobowiązanie pracownika do wykonywania pracy pod kierownictwem pracodawcy w czasie i miejscu przez niego wyznaczonym za wynagrodzeniem. Swoistość stosunku pracy wyraża się więc w jego cechach, które odróżniają go od stosunków cywilnoprawnych, a także zwyczajowej, okazjonalnej pomocy członków najbliższej rodziny, świadczonej na rzecz określonego przedsiębiorcy, w ramach których świadczona jest praca. Do tych właściwości stosunku pracy należą: dobrowolność zobowiązania, zarobkowy charakter stosunku pracy, osobisty charakter świadczenia pracy oraz podporządkowanie pracownika co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy, wyrażające się również w możliwości wydawania pracownikowi poleceń dotyczących pracy.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy zajął stanowisko, że A. Ł. prowadziła sprawy spółki i reprezentowała ją na zewnątrz oraz świadczyła usługi księgowe, co nieodzwrotnie wynikało z funkcji prezesa zarządu, a z kolei zawarcie umowy o pracę miało na celu wyłącznie uzyskanie świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Istotne znaczenie ma tu niezgodność między pierwotnym aktem woli, a jego uzewnętrznieniem. Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa różni się dwie podstawowe postacie pozorności:

1) pozorność czysta, zwana też bezwzględną lub absolutną, kiedy to strony, dokonując czynności prawnej, nie mają zamiaru wywołania żadnych skutków prawnych.

W ich sferze prawnej nic się nie zmienia, a jedynym celem ich zachowania jest stworzenie u innych przeświadczenia, że czynność prawna, w takiej postaci jak ujawniona, została w rzeczywistości dokonana. Jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 czerwca 1986r. (I CR 45/86, LEX nr 8766): „Czynność prawna pozorna, wyrażająca oświadczenie woli pozorne, nie ukrywająca innej czynności prawnej, nie wywołuje między stronami skutków prawnych, gdyż jest nieważna

w świetle art. 83 § 1 k.c. Pozorność jest zatem wadą oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony zgodne są co do tego, aby wspomniane oświadczenie nie wywołało skutków prawnych. Oświadczenie woli stron nie może wtedy wywoływać skutków prawnych odpowiadających jego treści, ponieważ same strony tego nie chcą” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2007r., I CSK 70/07, LEX nr 287785; tak również wyrok Sąd Najwyższego z dnia 26 lipca 2012r., I UK 27/12, LEX nr 1218584);

2) pozorność kwalifikowana, względna, zwana też relatywną, kiedy strony zawierają czynność prawną pozorną tzw. symulowaną dla ukrycia innej, rzeczywistej przez

te strony zamierzonej i dokonanej (czynność ukryta tzw. dysymulowana). Rzeczywistym zamiarem stron jest wywołanie innych skutków prawnych

niż wynikałoby to z treści ujawnionych oświadczeń. Jest to najczęściej występujący

w praktyce przypadek pozorności. Rozwiązaniem z punktu widzenia ważności złożonych oświadczeń w wymienionej sytuacji zajmuje się art. 83 § 1 k.c. zdanie drugie.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, formułowany w oparciu o treść cytowanego art. 83 k.c., zgodnie z którym zamiar podlegania ubezpieczeniom społecznym, bez rzeczywistego wykonywania umowy o pracę, świadczy o fikcyjności zgłoszenia do pracowniczego ubezpieczenia społecznego. W sytuacji, w której stronom umowy o pracę przyświeca jedynie intencja włączenia do ubezpieczenia społecznego i uzyskanie świadczeń z tego ubezpieczenia pod pozorem zatrudnienia, bez jego rzeczywistego wykonywania (art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.), zawarcie umowy o pracę nie może rodzić skutków prawnych i stanowić podstawy do uznania, że osoba, która zawarła taką umowę podlega ubezpieczeniu społecznemu pracowników (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2014r., III AUa 929/13). Jednocześnie a contrario do powyższego przyjmuje się, że nie można stwierdzić pozorności oświadczeń woli stron o zawarciu umowy o pracę, w sytuacji, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 12 maja 2011r., II UK 20/11; z 19 października 2007r., II UK 56/07; z 14 marca 2001r., II UKN 258/00).

Dokonując analizy rozpatrywanej sprawy Sąd na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego i stanowisk stron, jako niekwestionowane, ustalił, że A. Ł. była większościowym udziałowcem w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., z którą w dniu 5 lutego 2018 r. spółka zawarła umowę o pracę na czas nieokreślony od dnia 1 marca 2018 r. na stanowisku głównej księgowej. Jednak pomimo zachowania formalnego wymogu w postaci m.in. sporządzenia umowy o pracę i dokonania zgłoszenia do ubezpieczeń, w rzeczywistości nie doszło do faktycznego nawiązania stosunku pracy. Umowa o pracę z dnia 1 marca 2018 r. została oceniona przez Sąd jako pozorna.

Podkreślić należy, że wiele przedstawionych przez ubezpieczoną dowodów, a także jej zeznania oraz zeznania świadka M. K. i M. O. wskazują, że dużą część prac związanych z obsługą księgową kontrahentów, była wykonywana osobiście przez ubezpieczoną w okresie przed 1 marca 2018 r. Chodzi m. in. o przygotowywanie sprawozdań finansowych oraz inne usługi księgowe wynikające z umów współpracy z kontrahentami np. PHU (...), czy W. L. O., którzy w ramach współpracy z płatnikiem składek kontaktowali się bezpośrednio z A. Ł.. Wówczas ubezpieczona współpracowała już z M. K. – księgową świadczącą usługi na rzecz spółki na podstawie umowy zlecenia, która wykonywała część prac związanych z księgowością. Z zeznań świadków i odwołującej wynika, że w czasie pełnienia funkcji prezesa zarządu spółki, A. Ł. również zajmowała się osobiście księgowością kontrahentów m.in. PHU (...), czy W. L. O.. Trudno było jednak dokładnie ustalić w jakim zakresie obsługę księgową prowadziła samodzielnie, a w jakiej części wykonywała te czynności M. K., jako że nie przedstawiono bądź nie było konkretnych dowodów (np. ewidencji godzin pracy, zbioru dokumentów księgowo - kadrowych sporządzonych i podpisanych przez M. K. i A. Ł. dla poszczególnych klientów), kiedy dokładnie i jakie prace wykonywała A. Ł..

Sąd miał na uwadze, że dla stwierdzenia, czy od 1 marca 2018 r. ubezpieczoną i płatnika składek łączyła umowa o pracę skutkująca w sferze ubezpieczeń społecznych obowiązkiem objęcia takimi ubezpieczeniami, istotne było to jakie prace A. Ł. wykonywała od 1 marca 2018r., a nie wcześniej. Świadkowie, opisując współpracę z (...) Sp. z o.o., która rozpoczęła się przed ww. datą, nie określili jednak czynności, jakie ubezpieczona wykonywała do 1 marca 2018r., a jakie potem. Było to istotne nie tylko z przyczyn, o których już była mowa, ale także dlatego, że A. Ł., od 1 marca 2018 r. zatrudniona jako główna księgowa, przez cały okres, którego dotyczyły zeznania świadków, była jednocześnie prezesem zarządu, w późniejszym okresie wiceprezesem, a zatem mogła i zapewne wykonywała różne zadania o charakterze zarządczym, związane z pełnioną wówczas funkcją w zarządzie, które nie były bezpośrednio związane z tym stanowiskiem, jakie powierzono jej w umowie o pracę. W tym zakresie Sąd miał na uwadze, że ubezpieczona zajmowała się także wdrażaniem K. K. (1) w zakres obowiązków Prezesa Zarządu. Wdrażanie w zakres obowiązków Prezesa Zarządu, nie leżało w zakresie obowiązków głównej księgowej, a wręcz przeciwnie wprowadzenie w sprawy spółki i zakres obowiązków Prezesa Zarządu spółki prowadzony był przez ubezpieczoną, jako ówczesną prezes zarządu.

Najistotniejszym argumentem, który zdaniem Sądu przesądza o tym, że relacja ubezpieczonej i płatnika składek nie może zostać przyjęta jako więź o charakterze pracowniczym, jest brak podstawowego, koniecznego elementu, a mianowicie podporządkowania pracodawcy. Dla stwierdzenia, że takie podporządkowanie pracownika pracodawcy

występuje w treści stosunku prawnego, z reguły wskazuje się na takie elementy jak: określony czas pracy i miejsce wykonywania czynności, podpisywanie listy obecności, podporządkowanie pracownika regulaminowi pracy oraz poleceniom kierownictwa co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy oraz obowiązek przestrzegania norm pracy, obowiązek wykonywania poleceń przełożonych, wykonywanie pracy zmianowej i stała dyspozycyjność, dokładne określenie miejsca i czasu realizacji powierzonego zadania oraz ich wykonywanie pod nadzorem kierownika. Ogólna kontrola osoby zatrudnionej na podstawie umowy cywilnoprawnej (np. zlecenia), dokonywana przez zleceniodawcę z punktu widzenia rezultatów działalności nie świadczy o podporządkowaniu pracowniczemu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011r., II UK 20/11, LEX nr 885004; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 września 2013r., III AUa 135/13; Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 23 października 2013r., III AUa 226/13). Odnosząc się natomiast do kwestii podporządkowania osób zarządzających, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 maja 2011r. (I UK 20/11, OSNP 2012/11-12/145) wskazał, że osoba zarządzająca zakładem pracy w imieniu pracodawcy może być zatrudniona na podstawie stosunku pracy, w którym wykonywanie pracy podporządkowanej ma cechy specyficzne, odmienne od "zwykłego" stosunku pracy. Tradycyjne pojmowanie podporządkowania jako obowiązku wykonywania przez pracownika poleceń pracodawcy ewoluje w miarę rozwoju stosunków społecznych. W miejsce dawnego systemu ścisłego hierarchicznego podporządkowania pracownika i obowiązku stosowania się do dyspozycji pracodawcy nawet w technicznym zakresie działania, pojawia się nowe podporządkowanie autonomiczne, polegające na wyznaczeniu pracownikowi przez pracodawcę zadań bez ingerowania w sposób ich wykonania. W tymże systemie podporządkowania pracodawca określa godziny czasu pracy i wyznacza zadania, natomiast sposób realizacji tych zadań pozostawiony jest pracownikowi (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 września 1999r., I PKN 277/99, OSNP 2001 nr 1, poz. 18 i z dnia 9 września 2004r., I PK 659/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 139). To, że taka osoba może być zatrudniona na podstawie stosunku pracy wskazują liczne przepisy Kodeksu pracy regulujące tę kwestię (por. art. 128 § 2 pkt 2, art. 131 § 2, art. 132 § 2 pkt 1, art. 149 § 2, art. 151 § 4 pkt 1, art. 151 § 5 pkt 4, art. 151 § 7 pkt 1, art. 241 § 26 pkt 2). Z art. 241 § 2 k.p. wynika wprost, że osoba zarządzająca w imieniu pracodawcy zakładem pracy może być zatrudniona na podstawie stosunku pracy lub na innej podstawie niż stosunek pracy. Status pracowniczy osób sprawujących funkcje organów zarządzających zakładami pracy (w tym także funkcję członka zarządu spółki) nie wynika z faktu spełniania przez te osoby wszystkich cech stosunku pracy z art. 22 § 1 k.p., lecz z decyzji ustawodawcy o włączeniu tych osób do kategorii pracowników, pomimo braku podporządkowania kierownictwu pracodawcy pojmowanego w tradycyjny sposób.

Przy takim ujęciu podporządkowania pracowniczego osoby zarządzającej zakładem pracy nie można jednak tracić z pola widzenia tego, że może ono istnieć jedynie w przypadku rozdzielenia osoby pracodawcy i pracownika. Inaczej rzecz ujmując, podporządkowanie pracownicze nie występuje wtedy, kiedy jedna i ta sama osoba wyznacza zadania pracownicze, a następnie sama je wykonuje. Przykładowo, judykatura Sądu Najwyższego wyklucza możliwość, aby jedyny wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, będący prezesem jej jednoosobowego zarządu, był zatrudniony w charakterze pracownika, gdyż stanowiłoby to wyraz niemożliwego pojęciowo podporządkowania "samemu sobie" (uchwałę z dnia 8 marca 1995r., I PZP 7/95, OSNAPiUS 1995 nr 18 poz. 227; wyroki: z dnia 25 lipca 1998r., II UKN 131/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 465; z dnia 16 grudnia 1998r., II UKN 394/98, OSNAPiUS 2000 nr 4, poz. 159; z dnia 7 kwietnia 2010r., II UK 177/09, LEX nr 599767). Wspomniane orzecznictwo odnosi się też do sytuacji, w której społeczny status wykonawcy pracy staje się dla danej osoby jedynie funkcjonalnym elementem jej statusu właściciela spółki, służąc kompleksowej obsłudze tego podmiotu, a więc do sytuacji, w której dochodzi do swoistej symbiozy pracy i kapitału, sprzecznej z aksjologią prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych, opartą co do zasady na założeniu oddzielania kapitału oraz pracy.

Podobne stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 21 maja 2014r. wskazując, że sam fakt wykonywania czynności i pobieranie za nie wynagrodzenia nie przesądza o charakterze umowy łączącej członka zarządu ze spółką. Zgłoszenie do ubezpieczenia pracowniczego nie jest także skuteczne, jeżeli dotyczy osoby, która nie może być uznana za podmiot tego rodzaju ubezpieczenia, ponieważ nie świadczy pracy w ramach stosunku pracy i przez to nie można jej przypisać cech pracownika. Dla stwierdzenia, że pracownicze podporządkowanie pracownika pracodawcy występuje w treści stosunku prawnego z reguły wskazuje się na takie elementy, jak: określony czas pracy i miejsce wykonywania czynności, podpisywanie listy obecności, podporządkowanie pracownika regulaminowi pracy

oraz poleceniom kierownictwa co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy oraz obowiązek przestrzegania norm pracy, obowiązek wykonywania poleceń przełożonych, wykonywanie pracy zmianowej i stała dyspozycyjność, dokładne określenie miejsca i czasu realizacji powierzonego zadania oraz ich wykonywanie pod nadzorem kierownika. Nie ulega wątpliwości, że w przypadku prezesa zarządu spółki sposób wykonywania obowiązków pracowniczych mieści się w modelu "autonomicznego" podporządkowania pracowniczego osoby zarządzającej zakładem, gdzie podległość wobec pracodawcy (spółki) wyraża się w respektowaniu uchwał wspólników i w wypełnianiu obowiązków wynikających z kodeksu spółek handlowych. W tym systemie podporządkowania pracowniczego pracodawca określa godziny czasu pracy i wyznacza zadania, natomiast sposób realizacji tych zadań pozostawiony jest pracownikowi. Przy takim ujęciu podporządkowania pracowniczego osoby zarządzającej zakładem pracy nie można jednak tracić z pola widzenia tego, że może ono istnieć jedynie w przypadku rozdzielienia osoby pracodawcy i pracownika. Innymi słowy, podporządkowanie pracownicze nie występuje wtedy, kiedy jedna i ta sama osoba wyznacza zadania pracownicze, a następnie sama je wykonuje (III AUa 1475/13, Lex nr 1527043).

W przedmiotowej sprawie A. Ł. nie jest jedynym wspólnikiem. Poza nią udziały w spółce posiada K. Ł. z tym że ubezpieczona przez cały czas była i wciąż jest większościowym udziałowcem (700 udziałów z 800). Przy tym ważne jest, że zaangażowanie K. Ł. w sprawy spółki nie wykraczało poza jego rolę udziałowca mniejszościowego. K. Ł. nigdy nie był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w spółce. Realizując zadania wspólnika brał udział jedynie w naradach i podejmowaniu uchwał. A. Ł. była odpowiedzialna jedynie przed zarządem spółki, w którego skład wchodziła ona sama. W tym przypadku podporządkowanie – niezależnie od tego, jak je definiować – nie występowało. Wynika to z tego, że w przedmiotowej sprawie nie mamy do czynienia z rozdziałem pracownika i pracodawcy. Taki rozdział, jak wskazywał Sąd Najwyższy w powołanych orzeczeniach, występuje wówczas, gdy ktoś inny wyznacza zadania pracownicze, a ktoś inny je realizuje. W rozważanym przypadku A. Ł. miała być pracownikiem, ale zadania i czas pracy wyznaczała sama. Nie było w spółce osoby, która działając jako pracodawca czy w jego imieniu, dokonywałaby tego i kontrolowała pracę ubezpieczonej. Ponieważ w spółce nie ma rady nadzorczej i innych osób zatrudnionych na kierowniczych stanowiskach, a ubezpieczona jest jednym z dwóch wspólników, a nadto sama jest prezesem zarządu, to mamy do czynienia z sytuacją podporządkowania "pracownika samemu sobie". Wszystkie kwestie związane z funkcjonowaniem spółki i pracą w spółce ustalała samodzielnie A. Ł.. W związku z tym działając jako członek zarządu, większościowy udziałowiec i członek Zgromadzenia Wspólników spółki, ubezpieczona sama sobie jako pracownikowi – prezesowi zarządu, a od 1 marca 2018 r. księgowej - wyznaczała obowiązki do wykonania. Sama zresztą w zeznaniach ubezpieczona potwierdziła, że nikt nie nadzorował jej pracy. Nie sposób zatem nie zauważyć, że nawet przy przyjęciu tak liberalnej konstrukcji podporządkowania pracowniczego, o jakiej była mowa, nie mamy do czynienia z podporządkowaniem pracowniczym, które jest konieczne do skutecznego i ważnego zawarcia umowy o pracę. K. Ł. był mniejszościowym udziałowcem spółki i jego zaangażowanie w działalność spółki było ograniczone do zebrań wspólników i podejmowania uchwał. Ubezpieczona nie przedstawiała nikomu wyników swojej pracy, nikt nie kontrolował ani nie nadzorował wykonywanych przez nią czynności na stanowisku księgowej. Wręcz przeciwnie, to A. Ł. samodzielnie decydowała o wszystkim, zarządzała swoim czasem pracy oraz zakresem obowiązków, nie odpowiadała przed nikim za podjęte przez siebie decyzje, jedynie przed samą sobą. Tym samym nie zostało stwierdzone przez Sąd, aby w relacji między (...) Sp. z o.o. a A. Ł. istniał stosunek podporządkowania.

Konkludując, Sąd Okręgowy ocenił, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, aby zatrudnienie A. Ł. odbywało się w ramach stosunku pracy. Umowa o pracę podpisana przez A. Ł. z (...) Sp. z o.o. została oceniona jako nieważna na podstawie art. 83 k.c. z uwagi na brak podporządkowania pracodawcy, a także inne dodatkowe okoliczności, o których była mowa. Tym samym stanowisko i argumenty wskazywane przez organ rentowy w treści decyzji z dnia 5 października 2018 r. w przeważającym zakresie okazały się słuszne, zaś sama decyzja odpowiada prawu.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł o oddaleniu odwołania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W..

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć(...)

M.P.